

ZAUJÍMAVÁ KONFERENCIA O MENEJ ZNÁMYCH OSOBNOSTIACH

Košice, 30. – 31. máj 2023

Patrik DERFIŇÁK

Osobnostiam a ich pôsobeniu ako predmetu záujmu bádateľov, ale tiež v mnohých ohľadoch dôležitému faktoru určujúcemu vývoj dejinných udalostí, sa už dlhodobo venuje značná pozornosť. Spravidla ide o ľudí či ich združenia, známe v svetovom, európskom či aspoň celonárodnom povedomí. Existuje tiež ale celý rad osobností, aktivít a udalostí, ktoré sú zaujímavé i dôležité z hľadiska vývoja vybraných regiónov alebo konkrétnych miest. Tým je venovaná už podstatne menšia pozornosť. Často sa dokonca stáva, že v rámci rýchlo sa meniacich spoločenských a politických pomerov úplne upadli do zabudnutia. Ukážkou toho, že väčšinou neoprávnene sa stala konferencia s názvom *Menej známe osobnosti, spolky a udalosti na východnom Slovensku 1848 – 1948*, organizovaná pracovníkmi Štátnej vedeckej knižnice (ŠVK) v Košiciach.

O tom, že podujatie medzi odbornou i laickou verejnosťou vzbudilo značný záujem, presvedčila prítomných nielen plná prednášková miestnosť, ale i dvojdnový program podujatia. Rôznorodé, pritom presne v duchu pôvodného zámeru organizátorov zaradené príspevky v plnej miere ukázali, že téma konferencie bola dobre zvolená. Jednotliví referujúci predstavili z tematického i časového hľadiska pestrú škálu osobností, organizácií i jednotlivých udalostí, časovo ohraničených rokmi 1848 – 1948. Nie je možné a ani účelné, vzhľadom na skutočnosť, že z podujatia bude pripravená osobitná publikácia, referovať o každom z vystupujúcich. Napriek tomu spomenieme aspoň niektoré, z nášho hľadiska osobitne zaujímavé príspevky. Medzi prvými zaznel napríklad referát *Maliar Július Ádám (1862 – 1942) a jeho diela v Rožňave a okolí*, ktorý predniesla dr. Lenka Bischof. Pracovníčka Krajského pamiatkového úradu Košice, pracovisko Rožňava, predstavila zaujímavú, verejnosti menej známu osobnosť i jej umeleckú tvorbu. Tá sa rozvíjala počas mimoriadne komplikovaného, aj keď súčasne z hľadiska inšpiračných podnetov bohatého obdobia.

Ďalšiu z pozoruhodných, aj keď v súčasnej slovenskej historiografii prakticky neznámych osobností pripomenulo vystúpenie Mgr. Viktora Szabóa *Spišský rodák Ladislaus Jony de Jamník – generál jazdectva rakúsko-uhorskej armády*. Pracovník ŠVK v Košiciach venoval pozornosť vojakovi, plukovníkovi husárov, neskôr generálovi jazdectva a veliteľovi brigády, ktorý povýšenie i ocenenia získal v období prvej svetovej vojny v boji proti ruským jednotkám. Do skupiny osobností, na ktoré sa počas minulého režimu muselo kvôli ich šľachtickému pôvodu zabudnúť patril aj ďalší zaujímavý muž. V referáte s názvom *Gróf Géza Andrássy – športový diplomat* o ňom informoval dr. Juraj Králik z Rožňavy. Významný aristokrat sa popri mnohých iných povinnostiach stal známym nielen ako aktívny športovec. Úspešne vystupoval tiež ako funkcionár, predseda Uhorského atletického klubu či Národnej jazdiarne v Budapešti. V týchto funkciách sa zaslúžil o propagáciu a rozvoj športu

v Uhorsku i Maďarsku. Niekedy aj menej tradičných disciplín, ako bolo napríklad jazdecké pólo.

Aj keď v rámci konferencie z hľadiska prezentovaných tém jednoznačne dominovali osobnosti, viacerí zúčastnení sa venovali tiež spolkovej činnosti či pozoruhodným udalostiam. Doc. Renáta Kočišová z Inštitútu hudobného a výtvarného umenia Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity (FF PU) v Prešove vo vystúpení nazvanom *Hudobné aktivity prešovského Széchenyiho kruhu* predstavila pestrú škálu podujatí, ktoré sa v metropole Šariša uskutočňovali pod záštitou tohto mimoriadne aktívneho spolku na prelome 19. a 20. storočia. Kultúrny a spoločenský život na východe Slovenska nebol obmedzený iba na najväčšie tunajšie mestá a v druhej polovici 19. či začiatkom 20. storočia sa zaujímavým spôsobom rozvíjal aj v menších sídlach. To názorne ukázal aj referát dr. Valérie Šofrankovej Pulenovej nazvaný *Z dejín Rožňavského besedného spolku v rokoch 1831 – 1945*. V rámci neho okrem viacerých pozoruhodných podujatí priblížila poslucháčom aj pohľad na každodenný život obyvateľov tohto pôvodne banského mesta.

Spomedzi významnejších udalostí, ktoré boli na konferencii prezentované, možno spomenúť príspevok dr. Luciány Hoptovej z Inštitútu histórie FF PU v Prešove. Mal názov *Vybudovanie pomníka padlým ruským vojakom v rokoch prvej svetovej vojny v Bardejovských Kúpeľoch* a predstavila v ňom dnes už pozabudnutú udalosť, ktorá odkazuje na množstvo obetí a mimoriadne kruté boje. Tie sa v tomto priestore odohrávali počas prvej svetovej vojny, na prelome rokov 1914/1915.

Výborne organizačne zvládnutá konferencia prebiehala v dňoch 30. – 31. mája 2023, v priestoroch košickej ŠVK. Názorne ukázala, že problematika výskumu osobností či spolkovej činnosti v dejinách multietnického a multikonfesionálneho východného Slovenska stále prináša nielen nové otázky, ale tiež zaujímavé príbehy, ktoré aj súčasníkom majú čo povedať.